

HÜQUQ FAKÜLTƏSİNİN HÜQUQLARI NECƏ POZULDU?

İsaxan İsaxanlı,

*Xəzər Universitetinin
İdarəetmə və tələbə işləri üzrə prorektoru*

“Hüquq və diplomatiya sahəsində kadr hazırlığı ilə də məşğul olmaq istərdik. Yaxın zamanlarda təhsilli diplomatlara ehtiyac, yəqin ki, çoxalacaq və bildiyim qədər, respublikada bu sahədə mütəxəssis hazırlanmır. Bir də ki, hüquq sistemimiz də zamana uyğun olaraq dəyişməli olacaq, xüsusən də beynəlxalq hüquqşünaslığa ehtiyac artacaq...”

Bu sözlər Xəzər Universitetinin təsisçisi professor Hamlet İsaxanlının universitetin yarandığı dövrdə ölkənin Baş Naziri Həsən Həsənovla görüşlərindən birində (1990/91) səslənmişdi. Baş Nazirlə görüşü zamanı Hamlet İsaxanlı yaradılacaq yeni universitetdə hüquq və diplomatiya sahəsində kadr hazırlığının vacibliyini belə önə çəkmişdi və nəticədə fəaliyyətə başlayan universitetdə digər bir sıra ixtisaslarla yanaşı beynəlxalq hüquq ixtisası üzrə də kadr hazırlığı həyata keçirilməyə başladı.

Bu yazıda məqsədımız universitetdə hüquq fakültəsinin yaranma, fəaliyyət və inkişaf dinamikasına nəzər salmaq, fakültənin bundan sonrakı inkişaf perspektivləri haqqında fikir yürütməkdir.

Müxtəlif zamanlarda fakültənin inkişafı baxımından baş verən vacib hadisələr müstəvisindən baxdıqda Xəzər Universitetində Hüquq fakültəsinin fəaliyyət dövrünü 4 mərhələyə bölmək olar:

- *Fəaliyyətə başladığı vaxtdan 1997-1998-ci tədris ilinə qədər olan dövr*
- *1997-1998-ci tədris ilindən 2001-2002-ci tədris ilinə qədər olan dövr*
- *2001-2002-ci tədris ilindən 2005-2006-cı tədris ilinə qədər olan dövr*
- *2005-2006-cı tədris ilindən bu günə qədər olan dövr*

Fəaliyyətə başladığı vaxtdan 1997-1998-ci tədris ilinə qədər olan dövr

1991-ci ildə Azərbaycan öz tarixi müstəqilliyini

bərpa etdikdən sonra təhsilin inkişafı, o cümlədən ali təhsilin inkişafı özünün yeni mərhələsinə qədəm qoydu. Ali təhsil sahəsində ən böyük yeniliklərdən biri ölkədə mövcud olan dövlət ali məktəblərilə yanaşı, özəl ali təhsil müəssisələrinin yaranması oldu və həmin dövrdə ölkənin ictimai-siyasi həyatında baş verən əsaslı dəyişikliklər də buna şərait yaratdı.

Özəl təhsil müəssisələrinin yaranma qaydalarının hazırlanması, fəaliyyət normativlərinin müəyyənəndirilməsi və akkreditasiya işlərinin tənzimlənməsi məqsədilə Nazirlər Kabinetinin 01.02.93-cü il tarixli 60 sayılı qərarı ilə Təhsil Nazirliyi nəzdində Dövlət Ali Ekspert Komissiyası (DAEK) yaradıldı. Xəzər Universiteti bu komissiyada ekspertizadan keçən ilk özəl universitet oldu. Komissiyanın 10 aprel 1993-cü il tarixli 9/1 sayılı qərarında bir sıra ixtisaslarla yanaşı universitetdə beynəlxalq hüquq üzrə kadr hazırlanması da qeyd olundu. Lakin bu dövrdə özəl təhsil müəssisələrinin yaranması prosesində bir systemsizlik hökm sürür və Nazirlər Kabineti bu məsələyə tam nəzarət edə bilmirdi. Belə ki, DAEK-in müsbət rəyini almış özəl ali məktəblər Nazirlər Kabinetinin uyğun qərarı olmadan fəaliyyətə başlayırdı. Bu səbəblərdən çox çəkmədi ki, mövcud DAEK-nın fəaliyyəti zəiflədi və tezliklə dayandırıldı. Yeni ali təhsil ocaqlarının yaranma mexanizmi olmadığı, təhsil siyasətində, təhsilin idarə olunmasında hakimiyyətsizliyin hökm sürdüyü bir dövrdə paradoksal olsa da, özəl təhsil müəssisələri yaranmaqda idi. Artıq 1994-cü ildə belə təhsil ocaqlarının sayı xeyli artmışdı.

Təhsildə dövlət mənafeyini qorumaq, özəl təhsil sistemini tənzimləmək məqsədilə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 1994-cü il 24 sentyabr tarixli 212 sayılı fərmanı ilə Nazirlər Kabineti yanında yeni DAEK yaradıldı və nəticədə fəaliyyətdə olan özəl təhsil müəssisələri yenidən təzə yaradılmış DAEK-in müsbət rəyini almalı oldular. Təxminən 3 ay müddətində DAEK-in xüsusi komissiyaları özəl ali məktəblərdə tədris proqramları, kadr potensialı, maddi-texniki baza, beynəlxalq əlaqələr və s. məsələləri öyrənərək, bir sıra özəl ali məktəblərin fəaliyyətinin məqsədəuyğunluğu haqda Nazirlər Kabineti qarşısında vəsətət qaldırdı. Bundan sonra Nazirlər Kabinetinin uyğun qərarları ilə təxminən, 2 il müddətində 16 özəl ali məktəb dövlət qeydiyyatına alındı. O cümlədən 1995-ci il 4 mart tarixdə 45 sayılı qərarla Xəzər universiteti də Nazirlər kabineti tərəfindən özəl ali məktəb kimi yenidən qeydiyyatdan keçdi və beynəlxalq hüquq ixtisası üzrə də kadr hazırlığına icazə verildi.

Bu dövrdə universitetdə Hüquq və sosial elmlər fakültəsi adlanan fakültədə hüquq istiqamətində yalnız bir ixtisas – beynəlxalq hüquq ixtisası üzrə kadr hazırlığı aparılırdı. Bununla yanaşı, Beynəlxalq münasibətlər və Politologiya ixtisasları da eyni fakültəyə aid edilmişdi. Bu dövrü, müəyyən mənada, fakültənin quruculuq dövrü adlandırmaq olar. Bu dövrdə, əsasən, yeni departamentlər,

bölmələrin yaradılması önə çəkilir, vəzifə bölgüsü həyata keçirilir və hüquq, siyasət, beynəlxalq münasibətlər sahəsində mütəxəssislərin fakültəyə cəlb edilməsi üzərində iş gedir. Qeyd edək ki, ilk illərdə universitetdə keçirilir, hüquq, siyasət, beynəlxalq münasibətlər sahəsində mütəxəssislərin fakültəyə cəlb edilməsi üzərində iş gedir. Qeyd edək ki, ilk illərdə universitetdə kargüzarlıq işlərinin həyata keçirilməsində bir sistemsizliyin olması gözdən qaçmır. Belə ki, vəzifəyə təyin olunma və vəzifədən azad olunma prosesində, bir sıra hallarda, ardicillıq pozulur və əməllər arasında boşluqlar yaranır ki, bu da quruculuq prosesinin izlənməsində müəyyən çətinliklər yaradır.

Beləliklə, 02 mart 1992-ci il tarixdə coğrafiya elmləri namizədi Şahin Pənahov Universitetin (hər-hansı bir fakültənin deyil, məhz universitetin!) dekanı vəzifəsinə təyin edilir və rektorun olmadığı müddətdə bütün işlərin icrası ona həvalə edilir. 09 yanvar 1995-ci il tarixdən o, Fulbrayt qrantı mükafatçısı kimi ABŞ-ın Texas ştatına göntərilir və bununla əlaqədar Hüquq və sosial elmlər fakültəsinin dekanı vəzifəsindən (əslində universitetin dekanı vəzifəsindən!) azad edilir. Həmin vəzifəni fəlsəfə elmləri doktoru, professor Kazım Əzimov icra etməyə başlayır və 01 aprel 1995-ci ildə, o da öz xahişi ilə, tutduğu vəzifəsindən azad edilir. Elə bu tarixdən tarix elmləri namizədi, dosent Roza Arazova Hüquq və sosial elmlər fakültəsinin dekanı müavini təyin edilir və müvəqqəti olaraq dekan vəzifəsini icra etməyə başlayır.

01 may 1995-ci il tarixdən Siyasi və sosial elmlərin tədrisi və tədqiqi işlərinin aparılması məqsədi ilə "Siyasət və sosial elmlər" departamenti yaradılır, baş müəllim Rza Rzayev departament müdirinin müavini təyin edilir və müdir vəzifəsinin icrası da ona həvalə edilir. Eyni əmrlə iqtisadiyyat və tarixdən fərqli bütün siyasi və sosial elmlərin (siyasi elmlər, beynəlxalq münasibətlər, antropologiya, fəlsəfə, dinşünaslıq və s) koordinasiya edilməsi bu departamentə həvalə edilir. Elə həmin tarixdə 53/k sayılı əmrlə hüquq elmləri namizədi, dosent Namiq Əliyev hüquq departamentinin müdiri təyin edilir.

1995-ci il noyabrın 1-dən etibarən Roza Arazova öz xahişi ilə Hüquq və sosial elmlər fakültəsinin dekanı vəzifəsindən azad edilir və Fəlsəfə və sosial elmlər departamentinin müdiri Rza Rzayev fakültənin dekanı vəzifəsinə təyin edilir. Təxminən 1,5 il müddətində dekan işləyən Rza Rzayev 1997-ci il aprel ayının 10-da öz xahişi ilə vəzifəsindən azad edilir və cari semestrə fakültə dekanı vəzifəsinin icrası Beynəlxalq münasibətlər və siyasi elmlər departamentinin müdiri Rəfael Həsənova həvalə edilir. Hüquq və sosial elmlər fakültəsi dekanlığında formalaşmış iş əhəməsinin varisliyini təmin etmək məqsədilə aprel ayı çərçivəsində Rza Rzayevin dekanlıqla sıx əlaqədə işləməsi məqsəduyğun hesab edilir.

1997-1998-ci tədris ilindən 2001-2002-ci tədris ilinə qədər olan dövr

1997-1998-ci tədris ilindən başlayaraq universitetdə beynəlxalq hüquq ixtisası ilə yanaşı hüquqşünaslıq ixtisası üzrə də kadr hazırlığı aparılmağa başladı və bu, təbii olaraq, fakültəyə yeni mütəxəssislərin cəlb edilməsini tələb edirdi. Bu baxımdan bu dövrü fakültədə gedən quruculuq işlərinin davamı kimi qiymətləndirmək

lazımdır. Həmin vaxt Bakı Dövlət Universitetindən hüquq elmləri doktoru, professor Cəfər Mövsümov fakültəyə cəlb edilir və 01 noyabr 1997-ci ildən etibarən hüquq departamentinin müdiri təyin edilir. Bu dövrdə fakültə dekanı vəzifəsini Beynəlxalq münasibətlər və siyasi elmlər departamentinin müdiri Rəfael Həsənov icra edirdi. Lakin, iki vəzifənin eyni vaxtda icra edilməsi hər iki yerdə işlərin zəifləməsi ilə nəticələnə bilərdi və üstəlik, hüquqşünaslıq ixtisası üzrə də tələbələrin qəbul edilməsi nəticəsində fakültədə tələbə kontingentinin sayının çoxalması (həmin il tələbələrin sayı əvvəlki illə müayisədə, təxminən 100 nəfər artaraq 350-ni ötmüşdü) fakültəyə diqqətin artmasını, fakültənin gücləndirilməsini tələb edirdi. Bu məqsədlə, 01 yanvar 1998-ci il tarixdən etibarən Rəfael Həsənov Hüquq və sosial elmlər fakültəsinin dekanı vəzifəsindən azad edilir və 1995-ci ildə universitetin ən yaxşı işçisi elan olunmuş, fizika-riyaziyyat elmləri namizədi Əfqan Aslanov Hüquq və sosial elmlər fakültəsinin dekanı vəzifəsinə təyin edilir. Əfqan Aslanovun rəhbərlik etdiyi dövrü, idarəetmə baxımından, o illərdə fakültənin ən yaxşı inkişaf dövrü hesab etmək olar. Həmin dövrdə fakültədə həm nizam-intizam, həm də hər mənada sistemlilik baxımından ciddi irəliləyiş hiss edilirdi. Məhz o dövrdə universitetdə fakültələr arasında ilk olaraq Hüquq və sosial elmlər fakültəsinin kataloqu hazırlanmışdı.

04 iyun 1999-cü il tarixdən tarix elmləri doktoru Nəsim Nəsimli Beynəlxalq münasibətlər və siyasi elmlər departamentinin müdiri təyin edilir və sentyabrın 1-nə qədər departamentin bütün uyğun ləvazimatlarla təmin edilməsi və yeni otağın ayrılması məsələsi uyğun bölmələrə tapşırılır, 01 sentyabr tarixdən departament tam fəaliyyətə başlayır.

1999-cu ildə Birləşmiş Ştatlardan "Columbia Law School" və "Open Society Institute" - Açıq Cəmiyyət İnstitutu Soros Xeyriyyə Fondunun dəstəyi ilə Xəzər Universiteti nəzdində Qafqazda ilk hüquq klinikası yaradıldı və 2000-ci ildə hüquq elmləri namizədi, dosent Cabir Xəlilov klinikanın rəhbəri təyin edildi. Burada tələbələr və peşəkar vəkillər əhalinin aztəminatlı hissəsinə pulsuz hüquqi yardım göstərir, hüquqçu tələbələr araşdırmalar aparır və hüquqi xidmət göstərməklə təcrübə qazanırlar. 2002-ci ildə klinika yeni qrant aldı və klinikanın fəaliyyət spektri bir qədər də genişləndi. Hüquq klinikasının əsas fəaliyyət istiqamətləri aşağıdakılardır:

- Aztəminatlı insanlara, həmçinin qaçqın və məcburi köçkünlərə pulsuz hüdudi yardım göstərilməsi;
- Xarici təşkilatlara, şirkətlərə, firmalara və digər strukturlara hüquqi yardım göstərilməsi;
- Yerli təşkilatlara, şirkətlərə, firmalara və digər strukturlara hüquqi yardım göstərilməsi;
- Fərdi müqavilə əsasında müxtəlif fiziki və hüquqi şəxslərə hüquqi xidmət göstərilməsi;
- Yeni fəaliyyətə başlayan və başlamad iqtidarında olan gənclərə müvafiq təsis sənədlərinin hazırlanmasında, müqavilə bağlanmasında və s. işlərdə tələbələr tərəfindən pulsuz hüquqi yardım göstərilməsi;
- Əhalinin hüquqi savadsızlığını aradan qaldırmaq üçün müxtəlif mövzularda mühazirələrin, seminarların keçirilməsi;
- Xəzər Universitetinin müəllim və tələbərinə

pulsuz hüquqi yardım göstərilməsi.

Hüquq klinikasının fəaliyyəti 2009-cu ilə qədər davam etdi.

01 sentyabr 1999-cu ildən etibarən Əfqan Aslanov yeni yaradılmış Tələbə qeydiyyat və informasiya şöbəsinin müdiri təyin edilməsilə əlaqədar olaraq Hüquq və sosial elmlər fakültəsinin dekanı vəzifəsindən azad edilsə də, bir müddət faktik olaraq həmin vəzifəni icra edir. Yalnız 5 ay sonra – 01 fevral 2000-ci ildən etibarən Beynəlxalq münasibətlər və siyasi elmlər departamentinin müdiri Nəsim Nəsimli Hüquq və sosial elmlər fakültəsinin dekanı, pedaqoji elmlər namizədi Xaləddin İbrahimli dekan müavini, hüquq elmləri namizədi, dosent Cabir Xəlilov isə hüquq departamentinin müdiri əvəzi təyin edilir. Bu komanda fakültə rəhbərliyində təxminən 2 il işləyir və 10 sentyabr 2002-ci ildən etibarən Xaləddin İbrahimli, elə həmin günlərdə də Nəsim Nəsimli tutduğu vəzifəsindən azad edilir (Nəsim Nəsimlinin dekan vəzifəsindən nə vaxt azad edilməsi ilə bağlı əmri tapmaq mümkün olmadı). 05 iyun 2003-cü ildən isə Nəsim Nəsimli, öz xahişi ilə, Beynəlxalq münasibətlər və siyasi elmlər departamentinin müdiri vəzifəsindən də azad edilir.

Göründüyü kimi, bu dövrə qədər Hüquq və sosial elmlər fakültəsinin dekanı vəzifəsində işləyənlərdən heç biri ixtisasca hüquqçu deyildi. Yəqin ki, bu cəhəti fakültəyə tanınmış hüquqşünasların cəlb edilməsi prosesinə mənfi təsir edən amillərdən biri kimi qiymətləndirmək olar. Əlbəttə, mütəxəssislərin cəlb edilməsi, əsasən, departamentlərin işi olsa da, Azərbaycanda formalaşmış idarəetmə ənənəsinə görə fakültə dekanının bu məsələdə rolu danılmazdır.

2001-2002-ci tədris ilindən 2005-2006-cı tədris ilinə qədər olan dövr

16 sentyabr 2002-ci ildən etibarən hüquq elmləri namizədi, dosent Cabir Xəlilov paralel olaraq həm Hüquq departamentinin müdiri, həm də Hüquq və sosial elmlər fakültəsinin dekanı vəzifələrini icra etməyə başlayır. Cabir Xəlilov universitetin fəaliyyətə başladığı ildən həmin vaxta qədər Hüquq və sosial elmlər fakültəsinin ilk hüquqşünas dekanı idi. Bu illərdə fakültəyə peşəkar hüquqşünasların cəlb edilməsi prosesində ciddi bir irəliləyiş hiss edilməyə başladı. Dövlət ali məktəblərində çalışan bir sıra tanınmış mütəxəssislərlə yanaşı, digər təşkilatlardan - AR Ali Məhkəməsi, Vergilər nazirliyi, Ədliyyə nazirliyi, AR Konstitusiyası Məhkəməsi, AR Prezident Administrasiyası, AR Vəkillər Kollegiyasından tanınmış mütəxəssislər tədris prosesinə cəlb edildi.

Bakı Dövlət Universitetinin Cinayət prosesi kafedrasının müdiri, professor Cəfər Mövsümov, Mülki proses kafedrasının professoru Mais Əliyev, Hüquq fakültəsinin dekanı, professor Əmir Əliyev, Hüquq fakültəsinin dekan müavini, dosent Cabir Quliyev, Dünya iqtisadiyyatı kafedrasının müdiri, professor Hacıağa Rüstəmbəyov, AR Ali Məhkəməsi, general-mayor, professor Nazim İbrahimov, Vergilər Nazirliyinin beynəlxalq münasibətlər və vergi ödəyicilərinə xidmət üzrə nazirin müşaviri, professor Ələkbər Məmmədov, AR Konstitusiyası Məhkəməsinin hakimləri Rovşan İsmayılov, Ceyhun Qaracayev, AR Prezident Administrasiyasından Səadət Novruzova, Səriyyə

Hacıyeva, AR Ədliyyə Nazirliyinin Penitensiar xidmətinin Hüquq şöbəsinin rəisi, ədliyyə polkovnik-leytenantı Ziya Dadaşov, Heydər Əliyev Mərkəzinin direktorunun birinci müavini Adil Kərimli, Azərbaycan Respublikasının Vəkillər Kollegiyasının və ABŞ-ın Nyu York Ştatu Vəkillər Kollegiyasının üzvü Altay Mustafayev, Azərbaycan Respublikasının Vəkillər Kollegiyasının üzvü Akif Əlizadə 2002-2008-ci illərdə fakültəyə cəlb olunmuş mütəxəssislərdəndir.

2005-ci ilin fevral ayında Amerika Hüquqşünaslar Assosiasiyasının dəstəyi ilə Hüquq Klinikası nəzdində xüsusi mərkəz - Kliniki Təhsil və Hüquqi Yardım Mərkəzi yaradıldı. Mərkəzin əsas məqsədi aztəminatlı ailələrə, qaçqın, məcburi köçkün və əlillərə pulsuz hüquqi yardım göstərilməsi idi.

28 iyun 2005-ci ildə universitetdə idarəetmə sisteminin təkmilləşməsi, struktur dəyişiklikləri və informasiya sisteminin kompüterləşməsi ilə əlaqədar rektorun T/09 sayılı əmri imzalanır. Bu əmrlə fakültənin adı dəyişdirilir, fakültəyə aid olan ixtisaslar müəyyənləşdirilir və bir sıra vəzifə təyinatları həyata keçirilir:

1. "Hüquq və sosial elmlər" və "Humanitar elmlər" fakültələrinin bazasında "Hüquq" fakültəsi və "Humanitar və sosial elmlər" fakültəsi yaradılınsın.

2. Hüquqşünaslıq və Beynəlxalq hüquq ixtisasları ilə bağlı bütün qurumlar (hüquq departamenti, hüquq fakültəsi dekanlığı, hüquq klinikası və s.) eləcə də bu ixtisaslarda təhsil alan tələbələr yeni yaradılmış "Hüquq" fakültəsinə aid edilsin.

3. Yeni yaradılmış "Hüquq" fakültəsinin dekanı vəzifəsinə Xəlilov Cabir Zahid oğlu təyin edilsin.

4. "Humanitar elmlər" fakültəsinə aid bütün qurumlar, burada təhsil alan tələbələr, eləcə də, siyasi elmlər və beynəlxalq münasibətlər, tarix, fəlsəfə departamentləri, "Humanitar və sosial elmlər" fakültəsinə aid edilsin.

Eyni əmrlə Universitetdə aparılan struktur dəyişmələrlə bağlı bütün lazımi sənədləşməni həyata keçirmək üçün xüsusi komissiya yaradılır. 28 iyun 2005-ci il tarixdə işə başlayan komissiya 3 gün müddətində bütün uyğun sənədləşməni başa çatdırır.

2005-2006-cı tədris ilindən bu günə qədər olan dövr

Hüquq ixtisasları üzrə son tələbə qəbulu 2005-2006-cı tədris ilində oldu. Həmin il hüquqşünaslıq və beynəlxalq hüquq ixtisaslarının hər birinə 30 tələbə qəbul edildi. Bu dövrdə, bir tərəfdən tanınmış mütəxəssislərin fakültəyə cəlb olunması prosesi davam edir, tədris proqramlarının daha da müasirləşməsi üzərində iş gedir, beynəlxalq əlaqələr genişlənir, digər tərəfdən, fakültənin inkişafı istiqamətində yeni addımlar atılır, mövcud strukturların işi daha da səmərəli şəkildə qurulur, yeni strukturlar yaradılırdı.

2006-cı ildə Azərbaycan ali məktəbləri arasında ilk dəfə olaraq Xəzər Universiteti Hüquq fakültəsində Amerika Hüquqşünaslar Assosiasiyasının dəstəyilə

xüsusi bir mərkəz – “Andlı İclasçılar Məhkəmə zalı” (Moot Court Room) yaradıldı. Bunun yaradılmasında əsas məqsəd tələbələrə məhkəmə icraatının mərhələlərini təcrübi şəkildə qavrama imkanı yaratmaq, bu istiqamətdə tələbələrdə xüsusi bacarıqların aşılması idi. Burada həm tələbələr, həm peşəkarlar işləyir, modelləşdirilmiş və gerçək məhkəmə proseslərində iştirak edir, tədqiqat aparır, təcrübə qazanırlar. Bütün bunlarla yanaşı bu salondan AzTV, ANS, ATV kimi televiziya kanallarında maarifləndirici verilişlərin, filmlərin çəkilməsində də istifadə olunmuş və hal-hazırda da istifadə olunur.

Elə bu dövrdə, dünyada hüquqi təhsilin müasir standartlara uyğun olub-olmamasını ölçən ən böyük təşkilat – Amerika Hüquqçular Assosiyası (American Bar Association) və bir neçə xarici ali məktəblərin köməyi ilə Hüquq fakültəsinin bakalavr və magistr səviyyələrində tədris proqramları yeniləşdirildi. Bir sıra fənlərin tədris proqramları (vəkillik, insan haqları, beynəlxalq humanitar hüquq və s.) Azərbaycanı ilk dəfə Xəzər universitetində hazırlandı və həyata keçirilməyə başlandı.

Fakültənin inkişafında ciddi irəliləyişlərin vüsət aldığı belə bir dövrdə, gözlənilmədən Təhsil Nazirliyinin 4 may 2006-cı il tarixli kollegiya iclasında özəl ali məktəblərdə kadr hazırlığı aparılan bir sıra ixtisaslar – hüquqşünaslıq, beynəlxalq hüquq və tibb ixtisasları üzrə 2006/2007-ci tədris ilindən başlayaraq tələbə qəbulunun dayandırılması haqqında qərar verildi: *“Qeyri-dövlət ali təhsil müəssisələrində “hüquqşünaslıq”, “beynəlxalq hüquq” və tibb ixtisasları üzrə maddi-texniki baza, ştatda olan elmi-pedaqoji potensialın və tədris metodik təminatın mövcud normalara cavab vermədiyi qeyd olunsun və 2006/2007-ci tədris ilindən başlayaraq bu ixtisaslar üzrə tələbə qəbulu aparılmaması barədə hökumət qarşısında vəsatət qaldırılsın. Gələcəkdə bu ixtisaslar üzrə təhsil almış, lakin müxtəlif səbəblərdən təhsilini dayandırmış şəxslərin təhsilini davam etdirməsi məqsədi ilə Təhsil nazirliyində müvafiq mexanizm hazırlansın”*.

Adı çəkilən kollegiya iclasında müzakirə edilməsə də sonradan beynəlxalq münasibətlər ixtisası da tələbə qəbulu dayandırılan ixtisaslar sırasına qatıldı (2011-2012-ci tədris ilindən etibarən Xəzər universitetində bu ixtisas üzrə tələbə qəbulu bərpa edildi). Beləliklə, həmin qərara əsasən 2006-2007-ci tədris ilindən etibarən heç bir özəl ali məktəbdə hüquq ixtisasları üzrə qəbul aparılmır. Lakin eyni qərara əsasən bu ixtisaslara əvvəlki illər qəbul edilmiş tələbələr təhsillərini davam etdirərək oxuduqları ali məktəbin diplomlarını alırlar. Buna baxmayaraq, heç şübhəsiz ki, yeni qəbulun aparılmaması bu ixtisaslarda kadr hazırlığının səviyyəsinə öz mənfi təsirini göstərmişdi.

Həmin dövrdə Xəzər Universiteti tərəfindən yayılmış Press-relizdən Hüquq fakültəsi ilə bağlı məqamları diqqətinizə çatdırırıq: *“Xəzər Universiteti, Təhsil Nazirliyinin kollegiyasında qəbul olunan son qərardan məmnun olmasa da, qərara hörmətlə yanaşır: qərarı dəyildiyi kimi adı çəkilən ixtisaslara toxunulmur, onlar fəaliyyətini davam etdirir, sadəcə həmin ixtisaslara bu il tələbə qəbulunun aparılmaması qərara alınıb. Bir tərəfdən biz bu qərarın yaxın zamanlarda bəzi ali məktəblərə münasibətdə dəyişəcəyi fikrindəyik. Digər*

tərəfdən, biz öz maddi bazamızı və kadr potensialımızı gücləndirmək məsələsi üzərində də düşünürük. Əslində Xəzər Universitetinin devizi – «hər gün, hər saat mükəmməlliyə doğru» - keyfiyyətin artırılmasının daimi iş olduğunu göstərir: Keyfiyyət ideala doğru hərəkətdir, odur ki heç vaxt dayanmaq olmaz. Bu baxımdan hal-hazırda yuxarıda göstərilən ixtisaslar üzrə universitetimizdə təhsil alan tələbələrə daha keyfiyyətli təhsil verməklə yanaşı, kollegiyanın qərarında göstərilən müəyyən çatışmazlıqlar üzərində işləyərək həmin ixtisaslara tələbə qəbulunun aparılması haqqında məsələ qaldırmaq əzmindəyik”.

Lakin bundan sonra, növbəti illərdə bir neçə dəfə universitetin qəbul planını təqdim edərkən hüquq ixtisaslarına da qəbul planı istəməyimizə baxmayaraq heç bir nəticə olmadı və bu günə qədər bu ixtisaslara tələbə qəbulunu bərpa etmək mümkün olmamışdır. Amma bu yolda universitetin ciddi fəaliyyəti davam edir və yeri gəlmişkən, Təhsil nazirliyinin verdiyi qərarı göstərilən məqamlarla (maddi-texniki baza, ştatda olan elmi-pedaqoji potensialın və tədris metodik təminatın mövcud normalara cavab verməməsi) bağlı aşağıdakıları qeyd etmək istəyirik.

Birincisi, maddi-texniki baza məsələsinin adı çəkilən ixtisaslardan, əsasən, tibb ixtisaslarına aid olması şübhə doğurmur. Amma “hüquqşünaslıq”, “beynəlxalq hüquq” ixtisasları üzrə kadr hazırlığı aparmaq üçün maddi-texniki bazanın yoxluğunun səbəb kimi göstərilməsi, əslində səbəb yox bəhanə kimi görünür, sadəcə olaraq, bu qərarın şablonluluğundan xəbərdar.

İkincisi, qeyd olunan ixtisaslar üzrə tədris metodik təminatla bağlı heç bir çatışmazlığın olmadığı aşkardır. Bunu yuxarıda, fakültənin inkişaf dinamikası ilə əlaqədar gətirdiyimiz misallar, faktlar da sübut edir.

Üçüncüsü, ştatda olan elmi-pedaqoji potensialına gəlinə, heç bir şübhəsiz, hər-hansı bir ali məktəbdə yüksək keyfiyyətli təhsil vermək üçün bir sıra vacib amillərə xüsusi diqqət yetirilməlidir və yüksək səviyyəli kadrların işə cəlb edilməsi bu yolda ən vacib amillərdən biri kimi qeyd edilməlidir.

Təbii ki, uzun illər boyu təhsil sahəsində çalışan mütəxəssislərin əksəriyyəti hər hansı bir dövlət ali məktəbində, eləcə də bir sıra başqa dövlət təşkilatlarında, ştat işçisi olaraq çalışırlar. Lakin bu müəllimlərin, eyni zamanda, özəl ali məktəbdə də işləməsi xeyli fərqli fikirlər doğurur. Bu hal, yuxarıdakı qərarı göstərdiyi kimi, özəl ali məktəblərdə kadr potensialının zəifliyinin göstəricisinə çevrilir və həmin ali məktəblərə “baş qaxıncı” olur. «Müəllim eyni zamanda iki və daha çox ali məktəbdə dərs deyirsə, o gücünü bir neçə istiqamətdə payladığından işini səmərəli görə bilmir və bu da tədrisin keyfiyyətinin aşağı düşməsinə gətirib çıxarır» ruhunda söylənilən fikirlər özəl ali məktəblər əleyhinə, aksiom kimi qəbul olunmaqdadır. Şübhəsiz, by fikirlərdə həqiqətin elementləri var. Amma, bununla yanaşı, bəzi diqqətçəkən başqa məqamlar da var: Birincisi, əgər müəllim çalışdığı dövlət ali məktəbindən və ya hər-hansı bir dövlət təşkilatından kənarda da iş axtarırsa, özəl ali məktəbdə də dərs deməyə vaxt və imkan tapırsa, bu o deməkdir ki, buradakı «həyat» onu tam qane etmir və bu səbəbdən də o burada, sözün əsl mənasında, «canını qoymayacaq». İkincisi və ən əsası, əgər müəllim 2 və ya daha çox ali məktəbdə dərs deyirsə, hansı ali məktəbdə o

öz işini daha vicdanla görəcək, hansı ali məktəbdə daha həvəslə işləyəcək, başqa sözlə, hansı ali məktəbdə onun «faydalı iş əmsalı» daha yüksək olacaq? Bu məsələdə də ştat sözüünə xüsusi önəm verənlər, «əlbəttə, ştatda işlədiyi ali məktəbdə» deyəcəklər. Əslində isə müəllim o ali məktəbdə daha həvəslə və yaradıcılıqla işləyəcək ki, orada onun üçün müstəqil iş şəraiti yaradılsın, onu qane edən abu-hava olsun, elmi yaradıcılıqla məşğul olma imkanları, eləcə də, ali məktəbin beynəlxalq əlaqələri və bu əlaqələrdən faydalanma imkanları geniş olsun, yüksək maaş verilsin və s. Məhz belə şəraitin yaradıldığı ali məktəbdə müəllimin «faydalı iş əmsalı» daha yüksək olacaq ki, bu da son məqamda yüksək səviyyəli kadrların hazırlanması prosesinə öz müsbət təsirini göstərəcək. Bununla bərabər, yaxşı, tanınmış mütəxəssisi cəlb edə bilmək üçün hər bir ali məktəbin rəhbərliyi yuxarıda sadalanan şərtlərə cavab verən şəraiti yaratmaq məcburiyyətindədir ki, bu da rəqabətə və deməli, inkişafa yol açır.

Bir məsələni də xüsusi qeyd etmək lazımdır. Bir neçə ali məktəbdə çalışan müəllim, çalışdığı ali məktəbləri yuxarıda sadalanan məqamlar üzrə qiymətləndirdikdən sonra bu ali məktəblərin hansında ştatda olaraq işləyəcəyini də mütləq götür-qoy edəcək.

Beləliklə, yaxşı bir mütəxəssisin müxtəlif ali məktəblərdə çalışması, əslində son məqamda o ali məktəblər arasında rəqabət motivləri yaradır və bu da təbii ki, inkişafı şərtləndirir. Son nəticədə isə, hər tərəf fayda əldə edir. Özəl ali məktəb mütəxəssisə olan ehtiyacını ödəyir; ali məktəbin tələbələri yüksək səviyyəli bir mütəxəssisdən dərs alır və daha savadlı kadr kimi yetişirlər; müəllim isə ən azı iş və həyat şəraitini yaxşılaşdırır və bunun nəticəsində məşğul olduğu işdən məmnun qalır. Bunun nəyi pisdir ki?!

Xəzər Universitetində hüquq ixtisasları (hüquq, beynəlxalq hüquq) həmişə tələbələri ən çox cəlb edən ixtisaslardan olmuşdur. Universitetdə hüquq ixtisaslarına tələbə qəbulunun dayandırılmasından 8 il keçir. Artıq həmin fakültədə təhsil alan tələbələrin, demək olar ki, hamısı ali məktəbi bitirmişlər, təhsilini yarımçıq qoyan tələbələr də oldu. Bir sıra tələbələr də bərpa olunaraq beynəlxalq münasibətlər, regionsünaslıq, politologiya kimi ixtisaslara keçdilər.

Beləliklə, hüquq fakültəsinin fəaliyyəti 2011-ci ilin sonunda, faktik olaraq, başa çatdı və bu, rektorun 13 yanvar 2012-ci il tarixli T/09 sayılı əmri ilə rəsmiləşdirildi:

1.1 Fevral 2012-ci il tarixdən etibarən Xəzər Universitetinin "Hüquq" və "Tibb, stomatologiya və səhiyyə" fakültələrinin fəaliyyəti dayandırılсын və qeyd olunan fakültələrin dekanlıqları ləğv edilsin.

2."Hüquq" və "Tibb, stomatologiya və səhiyyə" fakültələrinin professor-müəllim və laborant-texniki heyətinin əmək müqavilələrinə 1 Fevral 2012-ci il tarixdən etibarən xitam verilsin.

3."Hüquq" fakültəsinin dekanı dosent Cabir Xəlilov Zahid oğlu fakültənin fəaliyyətinin dayandırılması ilə əlaqədar olaraq 1 Fevral 2012-ci il tarixdən etibarən həmin fakültənin dekanı vəzifəsindən azad edilsin

4."Hüquq" və "Tibb, stomatologiya və səhiyyə" fakültələrinin professor-müəllim və laborant-texniki heyətinin yüksək ixtisaslı kadrların hazırlanması sahəsindəki xidmətləri qeyd olunsun.

Beləcə, hüquq fakültəsinin fəaliyyətinə son verildi. Amma ümid edirik ki, qarşıdakı illərdə hüquq fakültəsinin fəaliyyətini bərpa etmək mümkün olacaqdır. Bu məqsədlə də universitetdə hüquq departamentinin fəaliyyəti davam edir, departament digər fakültələrin tələbələrinə müxtəlif fənlər təklif və tədris edir.

Bu istiqamətdə müəyyən quruculuq işlərimiz də davam etməkdədir. 2013-cü ilin yanvar ayında Azərbaycan Hüquqşünasları Konfederasiyası (AHK) və ABŞ İnkişaf Agentliyinin (USAID) dəstəyi ilə "Azərbaycan Hüquq Konsorsiumu" layihəsi (Azerbaijan Rights Consortium Project) çərçivəsində Universitetdə Hüquq Tədris Mərkəzi yaradıldı. "Azərbaycan Hüquq Konsorsiumu" layihəsinin ümumi məqsədləri hüququn aliliyinin, vətəndaşların hüquq və maraqlarının daha yaxşı müdafiəsinin təmin olunması üçün hüquqi maarifləndirmə işlərinin aparılması və vətəndaş cəmiyyətinin təsirliliyinin artırılmasıdır. Layihənin xüsusi məqsədləri isə vətəndaşların hüquqlarının qorunması sahəsində həyata keçirilən islahatların və onun inkişafının aktiv şəkildə dəstəklənməsi və təşviq edilməsi, müştərilərə yardım göstərilməsi və qanunların tətbiqi sahəsində hüquqi peşəkarlığın səviyyəsinin artırılmasından ibarətdir. Hazırda Azərbaycanda gənc hüquqşünasların hazırlanması əsasən akademik səviyyədə həyata keçirilir və tələbələrin kifayət qədər praktik vərdislərə yiyələnməməsi uğurlu karyeranın başlanmasına mənfi təsir edir.

Universitetdə yaradılan Hüquq Tədris Mərkəzi iki istiqamətdə fəaliyyət göstərir: Hüquq fakültələrinin tələbələrinə insan hüquqları ilə bağlı davamlı təlimlərin verilməsi və praktik hüquqşünasların səviyyəli, təcrübəli vəkil kimi yetişmələri üçün lazım olan bilik və bacarıqların aşılınması. Tədris mərkəzində, mütəmadi olaraq, müxtəlif ali məktəblərdə (Bakı Dövlət Universiteti, Milli Aviasiya Akademiyası, Azərbaycan Respublikası Prezidenti yanında Dövlət İdarəçilik Akademiyası) hüquq ixtisasları üzrə təhsil alan tələbələrin iştirakı ilə müxtəlif mövzularda təlimlər keçirilir. Bu təlimlərə öz sahəsində tanınmış, söz, hörmət və nüfuz sahibi olan mütəxəssislər rəhbərlik edirlər. Ümid edirik ki, Hüquq Tədris Mərkəzinin uğurlu fəaliyyəti universitetdə hüquq ixtisasları üzrə kadr hazırlığının yeni dönəminin başlanğıcı olacaq.

Biz bu yazıda Xəzər universiteti hüquq fakültəsinin yaranma tarixindən tutmuş, bu günə qədər onun fəaliyyəti və inkişaf dinamikasına nəzər salmağa çalışdıq. Bütün bunlara onu da əlavə edək ki, bu günə qədər Hüquq fakültəsindən 462 məzun olub. Onlardan 393-ü bakalavr (259 oğlan, 134 qız), 68-i magistr (37 oğlan, 31 qız), 1-i (oğlan) doktorantura üzrə məzundur. Bu 462 məzundan 127-si (63 oğlan, 64 qız) fəxri, 335-i (234 oğlan, 101 qız) adi diplom almışdır. Məzunlardan 3-ü (2-magistr, 1-doktor) əcnəbidir.

Xəzər Universitetinin Hüquq fakültəsinin məzunları müxtəlif təşkilatlarda –Azərbaycan hüquq-mühafizə orqanları, prokurorluq və məhkəmə sistemləri, müxtəlif nazirliklər, AR Vəkillər Kollegiyası, AR Prezident Administrasiyası kimi təşkilatlarla yanaşı, Azərbaycanda və xarici ölkələrdə diplomatik nümayəndəliklərdə, müxtəlif səfirliklərdə, qeyri-dövlət təşkilatlarında, tanınmış şirkətlərdə çalışır, uğurla fəaliyyət göstərir.